

Ασφαλής χρήση του Διαδικτύου: Αποτελεσματικές διδακτικές παρεμβάσεις και ο ρόλος του εκπαιδευτικού Πληροφορικής

Πανσεληνάς Γιώργος

Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής Ν.Ηρακλείου, Ν. Λασιθίου
panselin@sch.gr

Περίληψη

Η σημερινή γενιά των μαθητών γνωρίζει περισσότερα σχετικά με τη χρήση του Διαδικτύου από ότι ίσως κάποιοι εκπαιδευτικοί, δεν γνωρίζει όμως ποιες είναι οι κακοτοπιές και πώς να τις αποφεύγει. Η συγκεκριμένη εισήγηση θα αναφερθεί στη σχέση των Ελλήνων μαθητών με το διαδίκτυο, στο ρόλο του εκπαιδευτικού στην ασφαλή χρήση του και θα συζητήσει την ανάπτυξη αποτελεσματικών διδακτικών παρεμβάσεων. Τέλος, ως παράδειγμα αποτελεσματικής διδακτικής παρέμβασης θα προταθεί συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο με θέμα τη διδακτική αντιμετώπιση της παρενόχλησης μέσω διαδικτύου και κινητών μέσων επικοινωνίας (Cyberbullying). Η ανάπτυξη και η εφαρμογή τέτοιων ολοκληρωμένων διδακτικών σεναρίων και η μελέτη της αποτελεσματικότητάς τους πρέπει να αποτελέσει στόχο της εκπαιδευτικής κοινότητας και έρευνας και στο πλαίσιο της Ελλάδας.

Λέξεις κλειδιά: ασφαλής χρήση διαδικτύου, διδακτικό σενάριο, εκπαιδευτικός.

1. Εισαγωγή

1.1 Διαδίκτυο ως νέος κοινωνικός χώρος

Το διαδίκτυο αποτελεί την επέκταση του χώρου παιχνιδιού, ψυχαγωγίας, εκπαίδευσης και επικοινωνίας των μαθητών μας. Αποτελεί δίκτυο παγκόσμιας εμβέλειας, χωρίς φραγμούς, ανοιχτό για όλους, ανθρώπους με καλές προθέσεις αλλά και κακόβουλους. Επίσης, σε αυτό παρουσιάζονται όλων των ειδών οι πληροφορίες.

Το διαδίκτυο δεν είναι κάτι στατικό, εξελίσσεται. Από την τεχνολογία Web 1.0 έχουμε περάσει στην τεχνολογία Web 2.0. Στην τεχνολογία Web 1.0 ο διαχειριστής του δικτυακού τόπου «ανεβάζει» του υλικό και ο χρήστης το «κατεβάζει». Δηλαδή, ο παγκόσμιος ιστός λειτουργεί ως πηγή πληροφοριών. Στην τεχνολογία Web 2.0, χρήστες χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις έχουν τη δυνατότητα δημιουργίας, ανάρτησης και διαμοίρασης περιεχομένου. Με αυτό τον τρόπο, ο Παγκόσμιος ιστός λειτουργεί ως ένα μέσο «συμμετοχής» (Decrem, 2006). Τα μέσα με τα οποία έχουμε πρόσβαση σε αυτόν ολοένα και αυξάνονται. Η πρόσβαση στο διαδίκτυο μέσω της κινητής τηλεφωνίας είναι πια μια διαδεδομένη υπηρεσία.

Ως εκπαιδευτικοί είναι ανάγκη να γνωρίζουμε τον τρόπο με τον οποίο θα συμβαδίσουμε με τα παιδιά μας σε αυτό το νέο και αναπτυσσόμενο κοινωνικό χώρο.

Η συγκεκριμένη εισήγηση θα αναφερθεί στη σχέση των μαθητών μας με το διαδίκτυο, στο ρόλο του εκπαιδευτικού στην ασφαλή χρήση του και θα συζητήσει την ανάπτυξη αποτελεσματικών διδακτικών παρεμβάσεων. Τέλος, θα προταθεί συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο 2 διδακτικών ωρών με θέμα τη διδακτική αντιμετώπιση της παρενόχλησης μέσω διαδικτύου και κινητών μέσων επικοινωνίας (Cyberbullying).

1.2. Μαθητές και Διαδίκτυο

Η σημερινή γενιά των μαθητών γνωρίζει περισσότερα σχετικά με τη χρήση του Διαδικτύου από ότι ίσως κάποιοι εκπαιδευτικοί, δεν γνωρίζει όμως ποιες είναι οι κακοτοπιές και πώς να τις αποφεύγει (Reding, 2008).

Σήμερα οι μαθητές χρησιμοποιούν το διαδίκτυο (α) για τις σχολικές τους εργασίες, (β) για την αναζήτηση ψυχαγωγικού υλικού (βίντεο, μουσική κ.α.), (γ) για τη δημιουργία προφίλ ή λογαριασμού σε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης ή διαμοίρασης βίντεο (facebook, hi5, youtube κ.α.) και λιγότερο για τη δημιουργία προσωπικών ιστολογίων. Επίσης το χρησιμοποιούν για να δημιουργήσουν και να δημοσιεύσουν μουσική, φωτογραφίες και βίντεο, να συνομιλήσουν με φίλους, να κάνουν νέους φίλους και κυρίως να παίξουν ηλεκτρονικά παιχνίδια (Κορμάς, 2009).

Εντούτοις, η ελευθερία και η δημιουργικότητα που προσδίδουν οι νέες τεχνολογίες στους μαθητές δεν είναι χωρίς κινδύνους: Οι μαθητές κατά την περιήγησή τους στο διαδίκτυο είναι δυνατόν (α) να συναντήσουν επιβλαβές ή/και παράνομο υλικό, (β) να αντιμετωπίσουν προσπάθειες αποπλάνησης και προσηλυτισμού, (γ) να υπάρξουν θύτες ή θύματα παρενόχλησης και κακής χρήσης ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (Τα Νέα, 2010), αλλά και (δ) να εθιστούν στη χρήση του (Κορμάς, 2009).

Τίθεται λοιπόν το ερώτημα: Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων και την αποφυγή των κινδύνων είναι λύση η αποχή από τη χρήση του διαδικτύου ή απλώς ο έξωθεν επιβαλλόμενος περιορισμός της χρήσης του; Πρέπει να απαγορεύσουμε στους μαθητές να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο;

Από τη μια, ο στόχος της απαγόρευσης κρίνεται ανέφικτος (Valcke et al. 2007). Οι μαθητές θα βρουν τον τρόπο να αποκτήσουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, εφόσον το επιδιώξουν, ιδιαίτερα αν βρίσκονται στην εφηβεία, η οποία προσδίδει στους μαθητές χαρακτηριστικά όπως «Αμφισβήτηση γονικής εξουσίας», «Πειραγμία-Πειραματισμός», «Προσκόλληση στον παρόντα χρόνο» κ.α. (Κορμάς, 2009). Από την άλλη, ερευνητές υποστηρίζουν ότι η απαγόρευση της χρήσης του διαδικτύου, στερεί από τους μαθητές κάποια εκπαιδευτικά αλλά και ψυχολογικά οφέλη (Tynes, 2007).

Η Tynes υποστηρίζει ότι (α) η χρήση των forums βοηθάει στην ανάπτυξη επιχειρηματολογίας και κριτικής σκέψης, (β) οι τεχνολογίες Web 2.0 (blogs, wikis, social networks) στην εξ αποστάσεως υποστήριξη της μάθησης, (γ) κατάλληλα ηλεκτρονικά παιχνίδια στην καλλιέργεια δεξιοτήτων ανάγνωσης εικόνων και παράλληλης διαχείρισης αντικειμένων στον ίδιο χώρο, ενώ (δ) γενικότερα η χρήση του διαδικτύου ως μέσο επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών προσφέρει κυρίως σε απομονωμένες γεωγραφικά περιοχές ένα κοινωνικό «άνοιγμα» και μια πλούσια εναλλακτική πηγή πληροφόρησης και γνώσης (Εκπαιδευτικά οφέλη). Επίσης, η ίδια ερευνήτρια ισχυρίζεται ότι η χρήση του διαδικτύου ως εργαλείου επικοινωνίας είναι δυνατόν να συνεισφέρει (α) στη διερεύνηση της ταυτότητας του ατόμου/χρήστη, (β) στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, (γ) στην ανάγκη για διαμόρφωση απόψεων από την πλευρά του χρήστη/μαθητή, (δ) ως μέσο κοινωνικής υποστήριξης σε περιπτώσεις που το άτομο είναι απομονωμένο φυσικά ή και κοινωνικά και βρίσκει υποστήριξη μέσω κάποιας ηλεκτρονικής κοινότητας, ενώ (ε) τα κοινωνικά δίκτυα είναι δυνατό να ικανοποιήσουν, εν μέρει, και την ανάγκη για οικειότητα και αυτονομία.

2. Σχολείο και ασφαλής χρήση του διαδικτύου

Η σύγχρονη έρευνα έχει δείξει ότι οι γονείς αλλά και η κοινωνία θεωρούν ότι το σχολείο πρέπει να παίξει έναν κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη στάσεων και συμπεριφοράς ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου από τους μαθητές (Media Awareness Network, 2001; NCTE, 2001). Από την άλλη πλευρά, η αλλαγή της συμπεριφοράς των μαθητών προς την ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα, το οποίο δύσκολα στέφεται με επιτυχία παρά τη θέσπιση κανόνων και πολιτικών από την πλευρά του σχολείου. Πολλές φορές μάλιστα, η αντικοινωνική ή και επικίνδυνη χρήση του διαδικτύου εμφανίζεται ως ενσωματωμένη στην κουλτούρα των νέων (Berson, 2000). Ίσως αυτό να έχει κάποια βάση αν αναρωτηθούμε πόσες φορές μαθητές μας έχουν ζητήσει να μάθουν να φτιάχνουν ιούς αλλά και να αποκτούν πρόσβαση σε ξένα συστήματα και λογαριασμούς (hacking).

Στην Ελλάδα, ο διδακτικός στόχος της ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου προβλέπεται στο ΔΕΠΠΣ Πληροφορικής τόσο για το Δημοτικό όσο και για το Γυμνάσιο: «Οι μαθητές και οι

μαθήτριες, ευαισθητοποιούνται σε θέματα...ασφάλειας των πληροφοριών, συμπεριφοράς στο διαδίκτυο» (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2002α). Συγχρόνως όμως, είναι δυνατόν να αναπτυχθούν σχετικές δραστηριότητες στα πλαίσια σχολικών δραστηριοτήτων Αγωγής Υγείας ή και Πολιτιστικών αλλά και διαθεματικές δραστηριότητες με βάση το ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ του μαθήματος «Κοινωνική και Πολιτική αγωγή» της Γ΄ Γυμνασίου (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2002β) και της Οικιακής Οικονομίας (Οικοτεχνολογία Β΄ Γυμνασίου) (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2002γ) για θέματα κοινωνικής συμπεριφοράς μέσω του διαδικτύου και των κινητών μέσω επικοινωνίας.

2.1 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού Πληροφορικής

Ποιος όμως πρέπει να είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού Πληροφορικής στη διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου από την πλευρά των μαθητών; Κατά τη γνώμη μας, ο ρόλος του εκπαιδευτικού Πληροφορικής είναι να κάνει γνωστούς τους κινδύνους στους μαθητές και να τους εφοδιάσει με δεξιότητες, εργαλεία και διαδικασίες ασφαλούς χρήσης. Ένας εκπαιδευτικός που γνωρίζει καλά τους κινδύνους και τις στρατηγικές αντιμετώπισής τους καλείται να σταθεί δίπλα στο μαθητή ως συνοδοιπόρος και σύμβουλος των μαθητών στη χρήση του διαδικτύου μέσα και έξω από το σχολείο. Ο εκπαιδευτικός δεν πρέπει να αρκείται στην εποπτεία είτε με τη φυσική του παρουσία είτε με τεχνικά μέσα. Η χρήση των φίλτρων κατά την πλοήγηση στο διαδίκτυο, αν και απαραίτητη στις μικρές ηλικίες, μπορεί να δράσει μόνο επικουρικά (δες και Valcke et al. 2007). Ουσιαστικά πρώτη γραμμή άμυνας στους κινδύνους από τη χρήση του διαδικτύου και των νέων μέσων επικοινωνίας είναι ο ίδιος ο μαθητής. Αποτελεί λοιπόν ανάγκη, πρωτίστως, ο εκπαιδευτικός να κατανοήσει τις ανάγκες των μαθητών που αφορούν στη χρήση του διαδικτύου και στη συνέχεια να τους ενθαρρύνει να μοιραστούν τις επιθυμίες, τους φόβους, αλλά και τις γνώσεις και τον ενθουσιασμό τους σχετικά με τα νέα «εργαλεία» και τους νέους κοινωνικούς χώρους. Οι μαθητές μέσα από μια ανοιχτή και ειλικρινή διαδικασία κοινότητας και διαλόγου είναι ανάγκη να νιώσουν ασφάλεια και εμπιστοσύνη ώστε να μας μιλήσουν για τη «ζωή τους στο διαδίκτυο». Αυτό προϋποθέτει, συν τοις άλλοις, την πολύ καλή γνώση από την πλευρά του εκπαιδευτικού των σύγχρονων εργαλείων, των απειλών αλλά και των στρατηγικών αντιμετώπισής τους, γεγονός που συνδέεται με την συνεχή και ουσιαστική επιμόρφωσή του. Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις, υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να κερδίσει την εμπιστοσύνη των μαθητών, ώστε από τη μια μεριά, να αναδείξει τους κινδύνους από τη χρήση του διαδικτύου και από την άλλη να διδάξει συγκεκριμένες στρατηγικές αντιμετώπισής τους (για παράδειγμα, διαφύλαξη των προσωπικών στοιχείων στο facebook) (δες και Valcke et al. 2007).

2.2 Αποτελεσματικές διδακτικές παρεμβάσεις από τον εκπαιδευτικό Πληροφορικής

Μελέτες που αφορούν στην αλλαγή της στάσης και της συμπεριφοράς των μαθητών προς την ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου έδειξαν ότι οι αποτελεσματικές διδακτικές παρεμβάσεις έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων και στρατηγικών με βάση τις εμπειρίες των μαθητών από την καθημερινή ενασχόληση τους με το διαδίκτυο
- Βιωματική/συμμετοχική εκπαίδευση (Wishart et al., 2002; Valcke et al., 2007).

Ως πρώτη διδακτική ενέργεια στο μάθημα «Πληροφορική» του Γυμνασίου ή με αφορμή την έναρξη της διδακτικής ενότητας «ασφαλής χρήση του διαδικτύου» ή κατά την έναρξη σχετικής σχολικής ή διαθεματικής δραστηριότητας, ως εκπαιδευτικοί Πληροφορικής είναι απαραίτητο να διαγνώσουμε τις ανάγκες των μαθητών που αφορούν στη χρήση του διαδικτύου μέσα και έξω από το σχολείο. Με χρήση μικρών ομάδων εργασίας ή και ατομικά οι μαθητές απαντούν σε ερωτήσεις για τη δική τους χρήση του διαδικτύου αλλά και για το τι θα ήθελαν να μάθουν περισσότερο. Οι απαντήσεις τους σίγουρα θα μας ξεβολέψουν από την

ασφάλεια του σχολικού βιβλίου «Θέλω να μπαίνω στο facebook, στο Hi5, στο Youtube...!!». Με βάση αυτές τις απαντήσεις οργανώνουμε συμμετοχικές από την πλευρά των μαθητών δραστηριότητες με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά.

Μια τέτοια αποτελεσματική δραστηριότητα, η οποία εξασφαλίζει την εξατομικευμένη και συνεχή εκπαίδευση, θα μπορούσε να είναι η χρήση εργαλείων Web 2.0 όπως είναι τα blogs, τα wikis αλλά και τα διαχειριζόμενα από τον εκπαιδευτικό κοινωνικά δίκτυα (Ning). Ένα τέτοιο σχολικό μέσο ανά τμήμα/τάξη/σχολείο είναι δυνατόν να αποτελέσει σημείο αναφοράς και σύνδεσης της σχολικής και της εξωσχολικής δραστηριότητας των μαθητών, αλλά και κοινωνικός χώρος έκφρασης επιθυμιών, ενδιαφερόντων, απόψεων, ίσως και φόβων και ανησυχιών. Η χρήση ενός τέτοιου μέσου από τους μαθητές θα δώσει τη δυνατότητα καλλιέργειας συγκεκριμένων ίσως και εξατομικευμένων δεξιοτήτων και στρατηγικών με βάση τη συγκεκριμένη χρήση που κάνει ο κάθε μαθητής.

Η ασφαλής χρήση του διαδικτύου πέρα από γνώση είναι και στάση και συμπεριφορά. Η αλλαγή της οποίας αποτελεί δύσκολο εγχείρημα και συμβαίνει εκπαιδευτικά μόνο με βιωματικό τρόπο. Στη συνέχεια θα προτείνουμε ένα παράδειγμα για τη διδακτική αντιμετώπιση της παρενόχλησης μέσω του διαδικτύου (Cyberbullying) χρησιμοποιώντας την ανάπτυξη ενσυναίσθησης και την εκπαιδευτική μέθοδο της προσομοίωσης με αφορμή την παρακολούθηση ενός βίντεο. Το διδακτικό σενάριο που προτείνεται αποτελεί προσαρμογή του σεναρίου «Let's fight it together» (Childnet, 2007a), που προτείνεται στο πρόγραμμα Digizen του μη κερδοσκοπικού οργανισμού Childnet International.

2.3 Μια πρόταση βιωματικής/συμμετοχικής μάθησης με θέμα την αντιμετώπιση του φαινομένου της παρενόχλησης μέσω του διαδικτύου και των κινητών μέσων επικοινωνίας

Το διδακτικό σενάριο βασίζεται στη μελέτη ενός βίντεο (Childnet, 2007b), το οποίο παρουσιάζει μια περίπτωση παρενόχλησης μέσω της κινητής τηλεφωνίας και του διαδικτύου. Η συγκεκριμένη παρενόχληση αφορά τα μέλη μιας υποθετικής σχολικής κοινότητας, αποτελεί μυθοπλασία, αλλά βασίζεται σε πραγματικά περιστατικά. Το διδακτικό σενάριο έχει σχεδιαστεί για τη βαθμίδα του Γυμνασίου. Οι διδακτικοί στόχοι του σεναρίου αφορούν στο:

- να κατανοήσουν οι μαθητές τι αποτελεί παρενόχληση μέσω των ΤΠΕ
- να αναγνωρίσουν την επίδραση που μπορεί να έχουν φαινόμενα παρενόχλησης στους ανθρώπους
- να στοχαστούν σχετικά με τη δική τους συμπεριφορά στο διαδίκτυο έτσι ώστε να βοηθούν τους εαυτούς τους αλλά και τους άλλους
- να μάθουν στρατηγικές έτσι ώστε να αποφεύγουν την εμπλοκή ως θύματα, θύτες αλλά και ως συνεισφέροντες σε αρνητικές καταστάσεις στο χώρο του διαδικτύου.

Το διδακτικό σενάριο αφορά 2 -αν είναι δυνατόν συνεχόμενες- διδακτικές ώρες:

Την 1^η ώρα χρησιμοποιούμε ερωτήσεις/απαντήσεις προκειμένου να διαγνώσουμε τη χρήση του διαδικτύου από τους μαθητές (Αγαπημένη ασχολία στο διαδίκτυο, χρήση της κάμερας του κινητού, συνομιλίες, κοινωνικά δίκτυα κ.ο.κ). Στη συνέχεια με αφορμή ένα πραγματικό περιστατικό (πχ Τα Νέα, 2010) ρωτάμε τους μαθητές σε μικρές ομάδες εργασίας τι είναι γι' αυτούς η παρενόχληση, η παρενόχληση μέσω διαδικτύου, ποιες είναι οι διαφορές, γιατί κάποιος καταφεύγει σε τέτοιες ενέργειες κ.ο.κ). Καταγράφουμε τις απαντήσεις των παιδιών ώστε να αποτελούν κοινό μέσο αναφοράς για τη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης και αναφέρουμε τους πιθανούς τρόπους παρενόχλησης μέσω της κινητής τηλεφωνίας και του διαδικτύου. Στη συνέχεια αναπαράγουμε το βίντεο (7' λεπτά) ενθαρρύνοντας τα παιδιά (μικρές ομάδες εργασίας) να σημειώσουν τον κάθε ρόλο και πώς αυτός συμμετέχει στην παρενόχληση. Μετά αφού απαντήσουμε στις ερωτήσεις και στα σχόλια των μαθητών καταγράφουμε τους συμμετέχοντες και το ρόλο τους στο περιστατικό παρενόχλησης. Στο σημείο αυτό, οι μαθητές είναι δυνατόν απαντήσουν σε ερωτήσεις του τύπου «Τι θα μπορούσε να κάνει διαφορετικά ο Joe (θύμα); Ποια άτομα συμμετείχαν και με ποιο τρόπο στην παρενόχληση; Τι είδους πληροφορίες δεν πρέπει να είχε δώσει ο Joe;».

Τη 2^η διδακτική ώρα οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός ξαναβλέπουν το βίντεο αλλά και τις συνεντεύξεις των πρωταγωνιστών αφού πρώτα με τυχαίο τρόπο επιλέγεται ένας πρωταγωνιστής ανά ομάδα μαθητών. Γι' αυτόν, τα μέλη της ομάδας των μαθητών δημιουργούν το προφίλ του, καταγράφοντας τις πράξεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματά του πριν την παρενόχληση, κατά την παρενόχληση και μετά την παρενόχληση. Η καταγραφή αυτή μπορεί να υποβοηθηθεί από ερωτήσεις του τύπου «Η καθηγήτρια ήταν και αυτή θύμα της παρενόχλησης; Πώς κατάλαβε την παρενόχληση; Πώς αντέδρασε; Γιατί ο Joe δεν αντέδρασε αμέσως; Πότε αντέδρασε; Πώς;» κτλ. Κάθε ομάδα καταγράφει σε ένα μεγάλο χαρτόνι ή σε μια ηλεκτρονική παρουσίαση τα συμπεράσματά της και τα παρουσιάζει στην ολομέλεια. Στη συνέχεια, για σύντομο χρονικό διάστημα, κάθε χαρακτήρας-ομάδα δέχεται ερωτήσεις σχετικά με το συγκεκριμένο χαρακτήρα από τους συμμαθητές του. Τέλος, στις μικρές ομάδες εργασίας οι ομάδες απαντούν σε δύο ερωτήσεις: (α) Τι πρέπει να κάνει ο καθένας μας ως μαθητής (β) εκπαιδευτικός (γ) σύλλογος των διδασκόντων και Διευθυντής, προκειμένου (α) να προλάβουν και (β) να αντιμετωπίσουν ένα τέτοιο περιστατικό.

Η αξιολόγηση, η εξατομίκευση αλλά και η ενίσχυση του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου είναι δυνατό να συνεχιστεί με το να λάβουν μέρος οι μαθητές σε μια αλληλεπιδραστική on-line προσομοίωση (Childnet, 2007c), στην οποία οι μαθητές δημιουργούν ένα χαρακτήρα (avatar), ο οποίος πηγαίνει στο ίδιο σχολείο με το σχολείο του περιστατικού της παρενόχλησης. Οι χαρακτήρες των μαθητών (avatars) έχουν τη δυνατότητα να περάσουν μια μέρα με το Joe τον κύριο χαρακτήρα της ιστορίας και να λάβουν αποφάσεις για το πώς πρέπει να αντιδράσουν ώστε να βοηθήσουν κάποιον ο οποίος δέχεται αυτού του είδους την παρενόχληση. Στο τέλος, θα έχουν διαπιστώσει πόσο υπεύθυνοι χρήστες της ψηφιακής τεχνολογίας είναι, αλλά και θα έχουν μάθει περισσότερα πράγματα προκειμένου να προφυλάσσουν τους εαυτούς τους, αλλά και τους άλλους.

3. Συζήτηση-Συμπεράσματα

Αρκεί όμως το μάθημα της Πληροφορικής στο Γυμνάσιο για την επιδίωξη της ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου από την πλευρά των μαθητών; Η απάντηση νομίζω είναι όχι και οφείλεται κατά τη γνώμη μου σε δύο τουλάχιστον λόγους: (α) η διάθεση μιας διδακτικής ώρας δυσκολεύει την εκπόνηση βιωματικών διδακτικών σεναρίων, τα οποία προϋποθέτουν περισσότερο διδακτικό χρόνο σε σχέση με τα παραδοσιακά διδακτικά σενάρια και (β) οι διδακτικές παρεμβάσεις στους μαθητές πρέπει να ξεκινούν νωρίτερα. Από το Δημοτικό ίσως και από το Νηπιαγωγείο. Είμαστε όλοι μάρτυρες της χρήσης του διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας που συμβαίνει σε αυτές τις ηλικίες, όταν τα παιδιά της Α΄ Γυμνασίου ακόμα και στην αρχή της σχολικής χρονιάς δεν μας ζητούν πια να τους ανοίξουμε λογαριασμό στο facebook παρά να τους αφήνουμε απλώς να «μπαίνουν» την ώρα του μαθήματος.

Συμπερασματικά λοιπόν θα λέγαμε ότι, για την εμπέδωση συμπεριφορών ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου από την πλευρά των μαθητών δεν αρκεί η εποπτεία και η θέσπιση κανόνων από την πλευρά των εκπαιδευτικών, της διοίκησης και των γονέων. Είναι ανάγκη ως εκπαιδευτικοί να επιδιώξουμε την ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων και στρατηγικών με βάση τις εμπειρίες αλλά και τις ανάγκες των μαθητών, που αφορούν στη χρήση του διαδικτύου (Action Innocence, 2009). Αναπτύσσοντας βιωματικές/συμμετοχικές διδακτικές παρεμβάσεις είναι περισσότερο πιθανό να οδηγήσουμε στο μετασχηματισμό των στάσεων και των συμπεριφορών των μαθητών. Επιπροσθέτως, τέτοιες διδακτικές παρεμβάσεις είναι δυνατό να οδηγήσουν και στη συνδιαμόρφωση –από τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας- των κανόνων και της πολιτικής του σχολείου που αφορά στην ασφαλή χρήση του διαδικτύου. Η συμμετοχή των μαθητών στη συνδιαμόρφωση των κανόνων και της πολιτικής του σχολείου είναι δυνατό να βοηθήσει στην αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση φαινομένων κακής χρήσης. Χωρίς όμως την εμπλοκή ολόκληρης της εκπαιδευτικής κοινότητας και κυρίως των γονέων, το σχολείο δεν μπορεί να κάνει πολλά πράγματα. Σύγχρονες μελέτες έχουν δείξει ότι η πρακτική των γονέων είναι εκείνη που αποτελεί καταλύτη στην αλλαγή συμπεριφοράς των μαθητών (Valcke et al. 2007).

Η ανάπτυξη και η εφαρμογή τέτοιων ολοκληρωμένων διδακτικών σεναρίων και η μελέτη της αποτελεσματικότητάς τους πρέπει να αποτελέσει στόχο της εκπαιδευτικής κοινότητας και έρευνας και στο πλαίσιο της Ελλάδας.

Βιβλιογραφία

- Action Innocence (2009). <http://www.actioninnocence.org/suisse/index.aspx>. Accessed 04/03/2010.
- Berson, M. (2000). The computer cannot see you blush. *Pi Delta Kappa Record*, 36(4), 158–162.
- Childnet (2007a). *Teacher's guide for "Let's fight it together" lesson plan*. <http://www.digizen.org/downloads/Let'sFightItTogether-guide.pdf>. Retrieved 04/03/2010.
- Childnet (2007b). *Let's Fight it Together (Full film)*. <http://www.digizen.org/cyberbullying/fullfilm.aspx>. Accessed 04/03/2010.
- Childnet (2007c). *Digizen Interactive*. <http://www.digizen.org/cyberbullying/interactive/default.aspx>. Accessed 04/03/2010.
- Decrem, B. (2006). *Introducing Flock Beta 1*. Flock official blog. <http://www.flock.com/node/4500>. Retrieved 04/03/2010.
- Media Awareness Network (2001). *Canada's children in a wired world: The parents' view – final report*. Ottawa: Media Awareness Network.
- NCTE (2001). *Dot.Safe Project*. Dublin: NCTE, Dublin City University, National Centre for Technology in Education.
- Redding, V., Information Society Commissioner (2008). Position in *Teachers told to protect children from online risks*. <http://www.euractiv.com/en/infosociety/teachers-told-protect-children-online-risks/article-171879>
- Tynes, B.M. (2007). Internet Safety Gone Wild?. *Journal of Adolescent Research* 22(6), 575–584.
- Valcke, M., Schellens, T., Van Keer, H., Gerarts, M. (2007). Primary school children's safe and unsafe use of the Internet at home and at school: An exploratory study. *Computers in Human Behavior* 23, 2838-2850.
- Wishart, J., Dungworth, N., & Smith, D. (2002). *Audit of Internet safety practices in english schools – final report*. Loughborough: Loughborough University, Department of Information Science.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2002α). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Πληροφορικής. http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/18deppsaps_Pliroforikis.zip
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2002β). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. http://www.pi-schools.gr/download/lessons/koin_pol_agogi/depps.doc
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2002γ). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Οικιακής Οικονομίας. http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/17deppsaps_OikiakisOikonomias.pdf.
- Κορμάς, Γ. (2009). Διαδίκτυο και εξάρτηση. *Ημερίδα Ημέρα γνώσης: εκπαίδευση εκπαιδευτικών στο ασφαλές Διαδίκτυο*, Ηράκλειο, Ιούνιος. http://plirancrete.sch.gr/files/EkdilwseisSeminaria/Eisigiseis_asfales_diadiktyo%202009.zip. Ανάκτηση την 4/3/2010.
- Τα Νέα (11/2/2010). Αποβολή λόγω...Facebook. <http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&artid=4560019&ct=1>.